

ครั้งหนึ่งในชีวิตราชการที่เกาะตะรุเตา

ประวัติความเป็นมาของนิคมฝึกอาชีพตะรุเตา (5):
ผลกระทบจากการหนีของนักโทษการเมือง

หลังจากที่นักโทษการเมืองหนีไปยังเกาะลังกาวิ
ได้สำเร็จ ทำให้ทางนิคมฯ ประกาศใช้ระเบียบปฏิบัติ
ต่อนักโทษการเมืองที่หนีโดยเคร่งครัด ชั้นแรก
อาณาเขตที่กำหนดเป็นพื้นที่คุมขังได้ลดลงมาจาก
10 ไร่ เหลือเพียง 5 ไร่โดยทางนิคมฯ ให้นักโทษ
อาบน้ำอย่างอิสระนั้น ก็มีธงแดงไปปักเอาไว้ ซึ่ง
หมายความว่านักโทษการเมืองจะว่ายน้ำเลยไป
นอกเขตนี้ไม่ได้เป็นอันขาด นอกจากนี้การติดต่อ
ระหว่างนักโทษด้วยกัน และเจ้าพนักงานกับนักโทษ
การเมือง ถูกห้ามอย่างเด็ดขาด จะติดต่อกันได้
เฉพาะกิจของราชการเท่านั้น ผู้ใดฝ่าฝืน จะถูกลงโทษ
อย่างหนัก ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมนั้นได้มี

การเพิ่มเวรยามรักษาการณ์ขึ้น มีการกำหนดให้
พัศดีทำหน้าที่ตรวจตราดูแลเป็นประจำ ส่วนเวรยาม
อื่นผู้คุมก็เพิ่มจำนวนจากผลัดละ 2 คน เป็น 3 คน
และมีการกำหนดให้ตรวจนับจำนวนนักโทษทุกๆ
3 ชั่วโมง จนนักโทษไม่เป็นอันหลับนอน

นอกจากนี้กรมราชทัณฑ์ยังขอความร่วมมือ
จากกรมตำรวจให้ส่งตำรวจมาเพิ่มเติม เพื่อป้องกัน
การหลบหนี ดังนั้น ตำรวจจำนวน 30 คน จึงเดินทาง
มาถึงเกาะตะรุเตา ในปี พ.ศ. 2482 โดยมีนายตำรวจ
ชั้นสัญญาบัตร เป็นผู้ควบคุม พร้อมด้วยอาวุธทันสมัย
มีการตั้งปืนกลเบาบนหอคอยหันปากกระบอกมาสู่
ค่ายนักโทษการเมือง ในขณะที่เดียวกันก็ได้จัดแบ่งเป็น
หน่วยลาดตระเวน ออกไปประจำอยู่ตามอ่าวและ
ตามชายป่าเพื่อป้องกันการหลบหนีอย่างเข้มงวด

สำหรับตำรวจที่มาประจำอยู่บนเกาะนี้ กรมตำรวจ จะจัดส่งมาเป็นผลัดๆ ละ 3 เดือน พอดครบ 4 ผลัด กรมตำรวจก็จัดตั้งเป็นสถานีตำรวจภูธรประจำเกาะ ตะรุเตา โดยมี ร.ต.ต.ศุข ชาญสมร เป็นหัวหน้าคนแรก การควบคุมอย่างเข้มงวดกดขันดำเนินไปได้ ระยะเวลาหนึ่ง นานๆ เข้าเมื่อเห็นว่า นักโทษการเมือง ไม่มีทางที่จะหลบหนีไปจากเกาะได้อีกแล้ว การปฏิบัติ หน้าทีอย่างเคร่งครัดของเจ้าหน้าที่ก็ผ่อนคลายลง มีการผ่อนผันให้นักโทษการเมืองได้รับความสะดวก สบายเพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ.2483 พลตรีพระยาจินดาจักรวรรค์ เริ่มป่วยเป็นโรคพุพองไปทั้งตัว โดยไม่มีอาการว่า จะทุเลาลงเลย และเนื่องจากโรคนี้เป็นโรคติดต่อ ถึงกันได้ ท่านจึงยื่นคำร้องไปยังผู้อำนวยการ เพื่อไปสร้างกระท่อมแยกอยู่ต่างหาก ซึ่งก็ได้รับการอนุมัติ เพราะ ผู้อำนวยการเองก็ดำริจะสร้าง สถานพยาบาลขึ้น เพื่อแยกผู้ป่วยออกจากโรงขัง อยู่แล้ว ประกอบกับเห็นว่าขณะนี้นักโทษการเมือง ไม่มีที่ที่จะคิดหลบหนีจากเกาะอีกแล้ว

ดังนั้นกระท่อมหลังแรกจึงเกิดขึ้น โดยให้สร้าง อยู่ภายในเขตตรงแดง โกลีลาคุมขังนั่นเอง การก่อสร้าง ใช้วิธีจ้างพวกนักโทษกักกันให้สร้างขึ้น ลักษณะของ

กระท่อม ฝา และ หลังคา ประกอบขึ้นด้วยใบหวาย พื้นใช้เศษไม้แปกใช้ไม้หมากกันเป็นห้องและเสริม ระเบียบ พอเข้ารูปลักษณะเป็นเรือนกลายๆ ต่อมาได้ มีนักโทษการเมืองคนอื่นขออนุญาตสร้างกระท่อม เพิ่มเติมขึ้นอีก ซึ่งผู้อำนวยการก็ยินยอม ปรากฏว่า กระท่อมมีด้วยกันทั้งหมด 14 หลัง ตั้งอยู่ใกล้เคียง เรือนนอนโดยใช้วิธีจ้างนักโทษกักกันสร้างขึ้น หลังละ 8 - 20 บาท ตามขนาดใหญ่น้อย อยู่คนเดียวหรือ สองคนรวมทั้งสิ้น 22 คน

ด้านหลังหมู่กระท่อม สุดเขตตรงแดงมีถนนพูนดิน ซึ่งถือเป็นแนว Dead line โดยเฉพาะของนักโทษ การเมือง ถนนสายนี้ตัดผ่านหน่วยงานต่างๆ ของเกาะ ผ่านดงมะพร้าว ปากกล้วย และป่าหญ้าอันยาวเหยียด เลียบไปทางด้านหน้าบริเวณบ้านผู้คุมผ่านบ้านพัก ผู้อำนวยการนิคมฯ ซึ่งตั้งอยู่บนควน (เขาดิน) สามารถมองเห็นความเคลื่อนไหวภายในค่าย และ หมู่กระท่อมได้โดยตลอด ผ่านที่ทำการหมวดควบคุม รั้วสหกรณ์และปลายสุดถนน จะมีเรือนขังนักโทษ กักกันหญิง ซึ่งจำนวนประมาณ 20 คน ตั้งอยู่ ถ้าพิจารณาจากที่สูง จะเห็นรูปลักษณะของบริเวณ ดังกล่าวคล้ายโป๊ะจับปลาในทะเล นักโทษการเมือง จึงพากัน เรียกบริเวณนี้ว่า “โป๊ะบก”

1.2 สภาพความเป็นอยู่ของนักโทษการเมือง หลังจากเหตุการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ

1.2.1 อาหาร

นอกจากทางนิคมฯ จะผ่อนผันให้นักโทษการเมืองสร้างกระท่อมอยู่เป็นเอกเทศแล้ว ยังผ่อนผันให้ประกอบอาหารรับประทานเองได้อีกด้วย โดยทางนิคมฯ จะจ่ายข้าวแดงวันละ 1 กิโลกรัมต่อคน และพวกของดิบ เช่น หัวหอม พริก กะปิ กระเทียมเกลือ ซึ่งจะจ่ายสัปดาห์ละครั้ง บางครั้งโชคดียังได้รับน้ำมันหมู และน้ำตาล เครื่องบริโภค เหล่านี้เป็นสิทธิที่ได้รับจากเบี้ยเลี้ยงที่ทางราชการจ่ายให้คนละ 17 สตางค์ต่อวัน

สำหรับอาหารประเภทอื่น เช่น ผัก ปลา เนื้อสัตว์ นักโทษการเมืองจะซื้อจากร้านสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่ แต่ในบางโอกาสก็ซื้อจากนักโทษด้วยกันโดยซื้อขายกันที่ “ตลาดนัด” ซึ่งจัดที่ลำธาร ที่นี้นักโทษไปอาบน้ำประจำ สำหรับการซื้อขายกันที่ “ตลาดนัด” นั้น ไม่ได้ขายกันอย่างเปิดเผย สินค้าจะถูกซุกซ่อนอยู่ในโพรงไม้บ้าง กอสาายเสื่อบ้าง หรือไม้กั้นหลุม ซึ่งพวก

นักโทษด้วยกันที่เป็นเจ้าของสินค้าเหล่านี้ จะยืนดูอยู่ห่างๆ เมื่อผู้คุมผลอหรือทำเป็นผลอ เพราะอาจจะเมตตานักโทษการเมืองไม่ต้องการให้อดอยาก นักโทษการเมืองก็จะไปยังที่ๆ ซุกซ่อนนั้น นำผักหรือเนื้อสัตว์ไปโดยทิ้งสตางค์ไว้แทนข้าวของที่ได้ ตกลงซื้อขายกันโดยปริยายนั้น นอกจากนี้นักโทษการเมืองที่ทางบ้านมีฐานะดี ก็จะได้รับอาหาร ทางพัสดุไปรษณีย์ เช่น เครื่องเค็มและของหวานอีกด้วย

ในส่วนของเงินสด ที่นักโทษการเมืองใช้ซื้อสินค้านั้น โดยทั่วไปแล้ว ทางนิคมฯ จะไม่ยินยอมให้นักโทษมีเงินสดติดตัว (ในระยะแรกๆ คงจะยินยอมให้นักโทษ การเมือง มีเงินติดตัว ไม่เช่นนั้นพระยาสุรพันธ์เสนีคงไม่มีเงินว่าจ้าง นายหมีเพื่อให้พาหนีเป็นแน่) เพราะเกรงว่านักโทษจะเอาเงินไปเล่นการพนันหรือซื้อของต้องห้าม เช่น ฝิ่น ใบกระท่อม หรือติดสินบนเจ้าหน้าที่ ดังนั้น นักโทษทุกคนจะถูกผู้คุมคั้นเงินสด เพื่อนำเข้าบัญชีเงินฝากของนิคมฯ เรียกว่า “เงินบู๊ค” ซึ่งรวมถึงเงินที่ทางบ้านฝากมาทางธนาคารด้วย โดยผู้คุมจะให้นักโทษที่มีธนาณัติลงชื่อมอบฉันทะให้ไปรับแทน จากนั้นทางนิคมฯ จะมอบตัวเงินที่เรียกว่า “ใบบู๊ค” ให้แก่นักโทษผู้นั้น ซึ่งในตัวเงินจะมีรายการแสดงจำนวนเงินฝากและจำนวนเงินคงเหลือประจำวันเอาไว้ และใบตัวเงินนี้จะถอนออกมาเป็นเงินสด ไม่ได้ เพราะออกให้เพื่อนำไปซื้อของกินของใช้จากร้านสหกรณ์ของนิคมฯ เท่านั้น เมื่อนักโทษต้องการจะซื้อของกินส่วนตัวแลกเงินไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ของร้านสหกรณ์ จึงจะซื้อของได้ภายในวงเงินที่เหลืออยู่ในตัวเงินนั้น โดยเจ้าหน้าที่สหกรณ์จะลงรายการสินค้าและจำนวนเงินในตัวเงินเอาไว้ จากนั้นเจ้าหน้าที่สหกรณ์จะไปเบิกเงินสดจากทางนิคมฯ อีกต่อหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม นักโทษการเมืองก็มีวิธีการที่จะถอนเป็นเงินสดไปได้ โดย ตกลงกับเจ้าหน้าที่สหกรณ์

และยินยอมให้ทางร้านเรียกค่าบริการซึ่งค่อนข้างสูงทีเดียว แล้วเจ้าหน้าที่จะจ่ายเงินสดให้ แต่ลงรายการในตั๋วเงินเป็นของกินของใช้ เป็นจำนวนเงินเท่ากับที่นักท่องเที่ยวยินยอมให้หัก ซึ่งในบางครั้งต้องจ่ายสูงมากถึงบาทละ 25 สตางค์ (เงิน 1 บาท ต้องเสียค่าบริการ 25 สตางค์) ส่วนพวกที่ไม่มีเงินฝากเลย ก็เอาข้าวสาร น้ำตาล น้ำมัน ไปแลกเปลี่ยนหรืออ้อนวอนผู้คุมให้รับซื้อไว้ในราคาต่ำ เพราะต้องการเงินสดเช่นกัน

1.2.2 การทำงานและพักผ่อนของนักโทษการเมือง

ได้กล่าวมาแล้วว่า นักโทษการเมืองเป็นผู้ที่ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องทำงาน โยธา และไม่ต้องสวมใส่เครื่องพันธนาการใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังได้รับสิทธิพิเศษไม่ต้องรับทัณฑ์กรรมใดๆ ในที่คุมขังอีกด้วย บุคคลเหล่านี้จึงมีเวลาว่างมาก และพยายามใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น กิจกรรมหลายอย่างของนักโทษการเมืองจึงเกิดขึ้น เช่น

หม่อมเจ้าสิทธิพร ทรงเลี้ยงเปิดเลี้ยงไก่ ตามหลักวิชาการปรากฏว่า เปิด ไก่ ตกไข่ตก ทองปลูกแตงโม และพืชผักอื่นๆ อย่างถูกหลักวิชาการแผนใหม่ ทำให้ได้รับผลอย่างน่าชื่นชม

หลวงมหาสิทธิไวยหาร สามารถทำขนมปังได้

อย่างดี โดยมีเตาอบขนมปัง ขนาดใหญ่ ซึ่งสร้างขึ้นเอง นอกจากนั้นยังสามารถทำขนมอื่นๆ เช่น โดนัทได้อีกด้วย ปรากฏว่าทั้งขนมปังและโดนัทเป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางทั้งในหมู่นักโทษการเมือง และเจ้าพนักงานบนเกาะ ส่วนของใช้ก็สามารถทำสบู่ด้วยต่างได้อีกเช่นกัน

ร้อยเอกขุนศิริโยธิน (ร้อยเอกทหารคนสนิทของผู้บังคับกองพันทหารราบ เพชรบุรี) มีความสามารถทำปาต่องโก๋ด้วยแป้งมัน ทำแยม ทำเค้ก และอาหารอื่นๆ ได้อย่างโอชะ ตลอดจนทำการยีสต์ประกอบอาหารต่างๆ รวมทั้งการทำซอสและมายองเนส

ยังมีงานเป็นลำเป็นสัน จนเกือบเป็นอาชีพรายได้ให้แก่พวกนักโทษการเมือง อีกประเภทหนึ่งคือ การสานตะกร้าโดยฝีมือของนักโทษการเมือง คดีภักฎ นายสืบ เช่น ส.อ.เท็ง แซ่ซิม ส.อ.เข้ม เจลยทิด ส.อ.ถม เกตุอำไพ ส.อ.แซม บัวปลื้ม ส.อ.เข้ม สุวรรณ และ ส.ท.เลียบ คหินทวงศ์ การสานตะกร้าหวายนั้นพวกนักโทษการเมืองทำได้ อย่างสวยงามปราณีต จึงสามารถส่งขาย และได้รับความนิยมน้อย กว้างขวาง

ม.ล.ทวีวงศ์ วัชรวิงศ์ มีฝีมือทางกีตาร์และแบนโจ โดยเล่นให้พวกนักโทษการเมือง ฟังอยู่เสมอ

นายโอง สุวรรณทัต ประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ เช่น นาฬิกาแดด ซึ่งใช้ได้ดี ยกเว้นในฤดูฝน

นายอรุณ บุนนาค สารวัตรรถจักร หมกมุ่นอยู่กับหนังสือ และตำรับตำราต่างๆ ตลอดเวลา

พระยาทรงอักษร ซึ่งถูกพิพากษาให้ประหารชีวิต และพระยาฤทธิรงค์ธนเจท ถนัดในทางเรียนทางโหราศาสตร์และภาษาอังกฤษ ส่วนพระยาจินดาจักรวรรณ์ ซึ่งโทษประหารชีวิตเหมือนกัน มีความสนใจในทางธรรมะ นายเชื้อ ชมวิทย์ นายสถานีรถไฟ เพชรบุรีเป็นอีกคนหนึ่งที่มีหมกมุ่นอยู่กับหนังสือตลอดเวลา

หลวงฤทธิรักษ์การ อัยการจังหวัดทหารบก เพชรบุรีได้นำหนังสือกฎหมายเก่าๆ และหนังสือที่เกี่ยวกับกฎหมายจำนวนมากนำติดตัวไปอ่าน

หลวงโยธีภิมุข ข้าของในทางเพลงต่างๆ เช่นเดียวกับ นายเทิ้ม วาทีน ส่วน ขุนสารภีพิชิต (สารภีบุญยมัต) กลับเป็นผู้เลื่อมใสในทางพุทธศาสนา และโหราศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง

1.2.3 การเจ็บป่วยของนักโทษการเมือง

โรคภัยไข้เจ็บที่นักโทษการเมืองประสบอยู่ ที่ร้ายแรงเป็นอันดับแรก คือ มาเลเรีย อันดับสองเป็นโรคผิวหนัง และอันดับสามเป็นโรคบิด นอกจากนี้ เบ็ดเตล็ด สารพัดโรค สำหรับโรคผิวหนังนั้น ที่เป็นอย่างรุนแรงคือ พระยาจินดาจักรวรรณ์ ซึ่งเป็นโรคผิวหนัง พุพองไปทั้งตัว สามารถติดต่อกับผู้อื่นได้ จนต้องขออนุญาตแยกไปอยู่กระท่อมต่างหากดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มาเลเรียนั้นแต่ในระยะก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพาไม่น่าวิตกมากนัก เพราะในระยะนี้มีแพทย์ประจำมียาควินิน และอาเดบรินฉีดอย่างพอเพียง ประกอบกับนักโทษการเมืองพยายามป้องกันตัวเองเป็นอย่างดีโดยซื้อฟังก้าแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด ทำให้โรคนี้ไม่น่าวิตกจนเกินไปนัก

นักโทษการเมืองบางคนเป็นโรคร้ายแรง อยู่ใน

ขั้นนำวิตก เช่น ร.ต.เผื่อน ปุณทริก ป่วยเป็นโรคไตอย่างแรง จนมีอาการหนักมาก โดยในขั้นแรก แพทย์ลงความเห็นว่าอาจไม่รอดชีวิต แต่ด้วยความตั้งใจเยียวรักษาอย่างสุดฝีมือ ในที่สุด ร.ต.เผื่อน ปุณทริก ก็รอดชีวิตมาได้ด้วยฝีมือนายแพทย์ประจำนิคมฯ นั้น

อย่างไรก็ตามมีบางโรคที่นายแพทย์ประจำเกาะไม่สามารถรักษาได้ ในกรณีเช่นนี้ ทางนิคมฯ จะอนุญาตให้ไปรักษาตัวที่อื่นได้เป็นรายๆ ดังเช่นกรณีพระพิทักษ์ สมุทรเขต เป็นโรคได้เลื่อนจำเป็นต้องผ่าตัด แต่นายแพทย์ของนิคมฯ ไม่มีเครื่องมือผ่าตัด จึงอนุญาตให้พระพิทักษ์สมุทรเขตออกจากเกาะตะรุเตา เพื่อไปรับการผ่าตัดที่กรุงเทพฯ โดยอยู่ในความดูแลของเรือนจำบางขวาง เมื่อหายดีแล้วก็ถูกส่งตัวกลับมาอยู่ที่เกาะตะรุเตาตามเดิม

สำหรับนายแพทย์ประจำเกาะก่อนที่จะเกิดสงครามนั้น มีการสับเปลี่ยนโยกย้ายกันอยู่เสมอ นายแพทย์คนแรก คือขุนประมวลสุขसार ต่อมาเมื่อขุนประมวลสุขसार ถูกปลดออกจากราชการแล้ว ทางราชการก็ส่งนายแพทย์สนั่น คงพันธุ์ มาแทนใน พ.ศ. 2483 นายแพทย์ผู้นี้เป็นผู้ที่มีฝีมือมากแต่ชอบดื่มสุรามากเช่นกัน นายแพทย์คนสุดท้ายก่อนเกิดสงคราม คือนายแพทย์ประยูร สายบำรุง นอกจากนี้ก็มีผู้ช่วยแพทย์อีกหลายคน มีทั้งนายสิบเสนารักษผู้สมัครมาเป็นผู้ช่วยแพทย์ของกรมราชทัณฑ์ และนักโทษกักกันที่ผ่านการอบรมมาจากนายแพทย์เมื่อครั้งถูกคุมขังที่เรือนจำบางขวาง และเรือนจำคลองเปรม เป็นผู้ช่วยพยาบาล หรือที่เรียกว่า “แค่วิค” ผู้ช่วยพยาบาลเหล่านี้จะมีบทบาทสำคัญในการช่วยชีวิตนักโทษ ในระยะที่เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาและเกาะตะรุเตาไม่มีนายแพทย์

1.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างนักโทษการเมืองด้วยกัน

นักโทษการเมืองทุกคน มีความสามัคคีกันเป็น

อย่างดี แม้จะแตกต่างกัน ในเรื่องยศฐาบรรดาศักดิ์ และตำแหน่งหน้าที่ หรือในเรื่องวัยวุฒิและคุณวุฒิ ถึงแม้ว่า บางครั้ง จะมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง ตามวิสัยของบุคคล แต่ก็โหสิซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังมีความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ผู้น้อยยังคงแสดงความเคารพนับถือผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่คงทำตนสมกับเป็นที่เคารพนับถือของผู้น้อย มีความเมตตาปราณีเอื้อเฟื้อแก่ผู้น้อย นักโทษการเมืองที่มีฐานะไม่ค่อยสู้ดี ชาวนักโทษการเมืองด้วยกันก็ไม่ทอดทิ้งกล่าวได้ว่า ความเป็นอยู่ของนักโทษการเมืองสะดวกสบายพอสมควร แม้เรื่องขนมและน้ำชา กาแฟ นักโทษการเมืองก็มีรับประทานกันตามสมควร โดยผู้ที่มีความรู้ในด้านการปรุงอาหาร รู้จักจัดทำขึ้นเองแล้ว แบ่งปันกันรับประทาน นอกจากนี้ยังมีแม่กระทั่งขนมปังและขนมเค้ก ซึ่งหลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เศรษฐบุตร) เป็นผู้ทำขึ้น โดยใช้เครื่องปรุงที่ทางบ้านส่งมา และเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มียามาแบ่งปัน

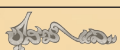
1.2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างนักโทษการเมืองกับนักโทษด้วยกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างนักโทษการเมืองกับนักโทษด้วยกันจะเป็นไปในลักษณะ ก่อกูลกัน โดยนักโทษการเมืองจะเอื้อเฟื้อในเรื่องเครื่องอุปโภค และบริโภค แก่นักโทษด้วยกันตามสมควร โดยเฉพาะกับนักโทษด้วยกันที่ทำประโยชน์ให้นักโทษการเมืองซึ่งได้แก่พวกผู้ช่วยพยาบาลและพวกที่ได้ลักลอบขายของที่เป็นอาหารให้

เมื่อนักโทษการเมืองมาอยู่เกาะตะรุเตา ทางนิคมฯ ได้ควบคุมและเข้มงวด ในเรื่องการติดต่อระหว่างนักโทษกับญาติมิตรค่อนข้างมาก ทางนิคมฯ ไม่ยินยอมให้ญาติ มาเยี่ยมนักโทษ แม้กระทั่งมารดาก็ไม่ยินยอม ดังเช่นกรณีมารดาของหลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เศรษฐบุตร) ซึ่งเป็นคนแรกที่เดินทางมาถึงจังหวัดสตูลและขอเยี่ยมบุตรชายที่เกาะ ตะรุเตา แต่ไม่ได้รับอนุญาต ทั่วๆ ที่นักโทษยอมได้รับสิทธิในการพบญาติโดยเสมอน้ำกัน ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์

สโมสร CLUB HOUSE

นอกจากนี้ทางนิคมฯ ยังห้ามมิให้ญาติมิตรติดต่อกับนักโทษการเมือง หากผู้ใดฝ่าฝืนจะได้รับโทษ เช่น กรณีของนางเกษร ญาติของพระยาสุรพันธ์สนิท ซึ่งเป็นภรรยาข้าราชการกรมสรรพากรได้นำอาหารมาส่งเข้าเฝ้า ในระหว่าง 2 วัน ที่อยู่ในเรือนจำจังหวัดสตูล เพื่อรอการส่งต่อไปยังเกาะตะรุเตา ปรากฏว่าต่อมาสามีของนางเกษรถูกปลดออกจากราชการในข้อหามีความผิดฐานช่วยเหลือพวกกบฏ และถ้าใครติดต่อนักโทษ แม้ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือ ก็จะถูกตำรวจสันติบาลจับข้อหาไว้ และทำการสะกดรอยสืบสวนต่อไป

การติดต่อกับเครือญาติที่ทางนิคมฯ ยินยอมผ่อนปรนให้ นั้น ทำได้เฉพาะทาง จดหมายเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาจิตใจนักโทษประการหนึ่งเช่นกัน เพราะทาง นิคมฯ จะตรวจจดหมายเข้าออกทุกฉบับ และจะเข้มงวดเป็นพิเศษสำหรับนักโทษการเมือง ทั้งนี้เพื่อป้องกันการติดต่อนัดหมายเพื่อการหลบหนี หรือดำเนินวิธีเพื่อก่อการร้ายขึ้นในที่คุมขัง หรือไม่ก็ส่งข่าวที่ไม่ดีไม่งามของนิคมฯ ไปยังบุคคลภายนอก หรือแก่ลูกกล่าวร้ายใส่ความเจ้าพนักงาน ดังนั้น ข้อความใดที่ทางนิคมฯ เห็นว่าไม่เหมาะสม จะถูกขีดฆ่าข้อความบางตอนจนอ่านไม่ออก นอกจากนี้การติดต่อก็กังใช้เวลา นานอีกด้วยก่อนที่นักโทษการเมือง จะหนีออกจากเกาะตะรุเตานั้น การติดต่อทางจดหมายใช้เวลา 2 หรือ 3 สัปดาห์ เป็นอย่างช้า แต่หลังจากนั้นการติดต่อก็กังใช้เวลานานอย่างไม่น่าเชื่อ บางครั้ง 6 เดือน ยัง ไม่ได้รับจดหมายตอบจากญาติเลย

สภาพเช่นนี้ กระทบกระเทือนใจนักโทษการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะนักโทษการเมืองนั้น ไม่มีอะไรที่น่ายึดพึ่งพิงไปกว่า จากการได้รับข่าวคราวของพ่อแม่ และ ข่าวคราวความสุขสบายของครอบครัวที่บ้าน

จดหมายถือเป็นสิ่งปลอบใจที่ดีที่สุดของนักโทษการเมืองที่เดียว มีบางคนที่ได้รับจดหมายพร้อมกับภาพของบุตรที่กำลังอยู่ในวัย น่ารักน่าเอ็นดู เขาได้เขียนบันทึกความรู้สึกของเขาไว้ข้างหลังรูปของบุตร ดังนี้

เห็นรูปลูกผูกใจพ่อล่อระลึกล
เสียวทรวงซีกโคกกระเส้าเศร้าทรวงหนอ
โธ่ลูกเอ๋ยเคยอ่อนนอนพนอ
ชะช่างขอเลาะขอออกบิดา
อันมีแม่แม่เธอเปรอลูกขยอย
ถ้าขาดพ่อก็ละห้อยละเหียวหา
จะม่อยหมองละอองพักตร์เมื่อใดใสภา
มีมารดาดอกจึงเจ้าไม่เหงาใจ

บทกลอนข้างบนนี้ แสดงให้เห็นถึงความห่วงอาลัยของพ่อที่มีต่อบุตร และสะท้อนถึงความรันทดใจของนักโทษการเมืองที่อยู่ในสภาพแวดล้อมอันว่าเหว่นั้นได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้บุตรและภรรยาที่อยู่กรุงเทพฯ ก็พลอยได้รับผลกระทบจากการเป็นนักโทษการเมืองของพ่อไปด้วย บุตรถูกรังเกียจ เพราะถูกหาว่าพ่อเป็นกบฏ บุตรสอบเข้าโรงเรียนนายร้อยได้แต่ไม่มีสิทธิเข้าเรียน เพราะถูกหาว่าเป็นกบฏเช่นนั้น

สภาพเช่นนี้เป็นสิ่งที่ทรมานจิตใจนักโทษการเมืองเป็นอย่างยิ่ง แสดงถึงความใจแคบของรัฐบาลที่ต้องการปราบปรามฝ่ายตรงข้ามกับตนอย่างเฉียบขาดและโหดร้าย ทั้งๆ ที่บุคคลเหล่านั้นเพียงแต่มีความเห็นทางการเมืองไม่สอดคล้องต้องกันกับตนเท่านั้น เขาเหล่านั้นถูกจับปล่อยเกาะเช่นเดียวกับนักโทษผู้มีสันดานอันเป็นผู้ร้ายในจิตใจ ซึ่งถือว่าเป็นจุดต่างในระบอบการปกครองของไทยในยุคหนึ่งที่เดียว